

УДК 633.85:631.814(477.7)

**ЯКІСТЬ НАСІННЯ РИЖІЮ ЯРОГО ПІД ВПЛИВОМ
РІСТРЕГУЛЮЮЧИХ ПРЕПАРАТІВ В УМОВАХ ПІВДЕННОГО
СТЕПУ УКРАЇНИ**

І.С. Москва, аспірант
В.В. Колодка, А.І. Бойченко, магістранти
В.В. Гамаюнова, д-р с.-г. наук, професор – науковий керівник
Миколаївський національний аграрний університет

Відомо, що будь-які елементи технології та погодні умови у роки вирощування сільськогосподарської культури істотно впливають не лише на рівень урожаю, а і на його якість.

Ми провели дослідження з маловідомою та недостатньо поширеною олійною культурою рижієм ярим на чорноземі південному в умовах ННПЦ МНАУ. Основним завданням дослідження передбачали визначити вплив ресурсозберігаючого живлення рижію ярого сорту Степовий 1 на основі показники якості насіння цієї культури за вирощування в умовах Південного Степу України.

Найбільш важливими показниками якості насіння вміст у ньому білка та жиру, які є основними при вирощуванні олійних культур. Так, за передпосівної обробки насіння та посіву рослин в основні періоди вегетації досліджуваними біопрепаратами або кристалом жовтим в насінні рижію ярого змінювався вміст основних складових якості, а саме збільшувався вміст білка, а кількість жиру, навпаки, зменшувалась. Найбільшою мірою за результатами наших досліджень їх кількість змінювалась під дією позакореневих підживлень біопрепаратами, за проведення їх у більш пізні періоди вегетації або ж у всі три основні фази розвитку рослин.

Меншою мірою на вмісті білка в насінні рижію позначилось доповісне фонове внесення помірної дози мінеральних добрив $N_{15}P_{15}K_{15}$ та проведення раннього підживлення, одразу після отримання повних сходів рослин (рис.1). Цей показник зростає істотніше за обробки посіву рижію ярого у періоди цвітіння чи наливу насіння, досягши максимуму за проведення підживлень тричі у всі основні періоди вегетації. Слід зазначити і це можна простежити за даними рисунку 1, що вміст білка в насінні рижію мав тенденцію до збільшення за проведення позакоренових підживлень чи внесення мінерального добрива по фоні обробки насіння перед сівбою досліджуваними препаратами і більшою мірою Ескортм-біо, який визначений на 0,2% ефективнішим у середньому по всіх фазах і варіантах підживлень порівняно з взятим для цього препаратом Мочевин К6.

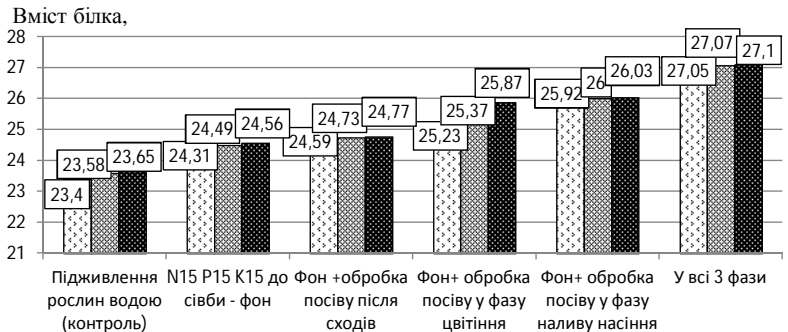

Рис. 1 Вміст білка в насінні рижію ярого (середнє за 2014-2016рр. по препаратах), %

Примітки: □ Обробка насіння перед сівбою водою(контроль)
 ▨ Обробка насіння перед сівбою Мочевин К6
 ■ Обробка насіння перед сівбою Ескортм-біо

Найбільш виразною різниця між передпосівною обробкою насіння препаратами і лише водою визначена за проведення позакоренового підживлення у період цвітіння: приріст білка від препарату Мочевин К6 при цьому склав 0,6%, а Ескортм-біо – 2,5% (за середнього вмісту його за обробки насіння водою 25,23%, Мочевин К6 – 25,37, а Ескортм-біо – 25,87%).

Таким же чином, але з певними відмінностями, змінювався під впливом обробки насіння та посіву рослин рижію ярого досліджуваними препаратами і вміст у насінні жиру (рис. 2).

Цей показник по фоні застосування мінерального добрива $N_{15}P_{15}K_{15}$ порівняно з контролем (за обробки насіння і посіву водою) незначно збільшився і склав відповідно 41,05 та 41,14%. За проведення позакоренових підживлень порівняно з контролем і фоном удобрення вміст жиру в насінні рижію ярого, навпаки, знижувався. Більшою мірою це відбувалося за проведення їх у пізніші періоди вегетації. Так, у контролі (за обробки насіння

лише водою) підживлення посіву рослин у фазу повних сходів у середньому за три роки досліджень по всіх варіантах підживлень препаратами кількість жиру в насінні визначена на рівні 40,36%, у фазу цвітіння – 39,47%, а наливу насіння – 37,19%. Разом з тим за обробки рослин рижію ярого тричі за вегетацію цей показник порівняно з цим заходом у період наливу насіння зріс до 38,69%, на 1,50 абсолютних або на 4,0 відносних відсотки.

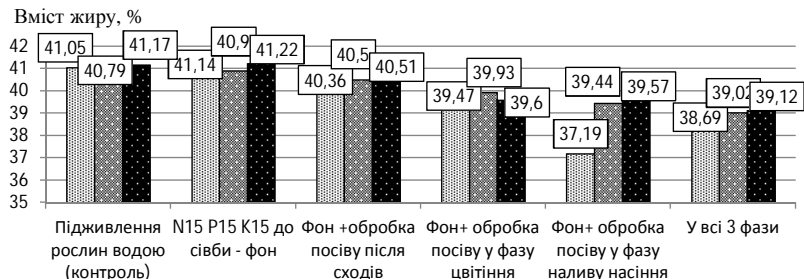

Рис. 2 Вміст жиру в насінні рижію ярого (середнє за 2014-2016 рр. по препаратах), %

Примітки:
 Обробка насіння перед сівбою водою(контроль)
 Обробка насіння перед сівбою Мочевин К6
 Обробка насіння перед сівбою Ескортом-біо

Слід зазначити, що проведення позакореневих підживлень по фоні передпосівної обробки насіння препаратами К6 і Ескортом-біо, чітко не позначилось на вмісті жиру в насінні рижію ярого. Залежно від фази проведення підживлення рослин цей показник коливався під впливом препарату, використаного для обробки насіння. Проте, у середньому по всіх варіантах і фазах підживлень кількість жиру за обробки насіння водою склала 39,92%, препаратом Мочевин К6 – 40,08, а Ескортом-біо – 40,20% тобто дещо зростала під впливом цього заходу відповідно на 0,4 і 0,7%.

Умовний вихід олії залежно від обробки насіння і проведення підживлень також істотно збільшувався. Цей розрахунковий показник максимальних значень досяг за проведення позакореневих підживлень посіву рослин рижію ярого тричі за вегетацію по фоні обробки насіння перед сівбою Ескортом-біо і склав 65,59 кг/га олії. У випадку передпосівної обробки насіння препаратом Мочевин К6 умовний вихід олії склав 58,53 кг/га, а за обробки водою – 46,43 кг/га, або порівняно з обробкою насіння Ескортом-біо він відповідно на 12,1 та 41,3% зменшився. Тобто, умовний вихід олії з гектару зростає як під впливом позакореневих підживлень рослин рижію ярого досліджуваними біопрепаратами, так і за обробки ними насіння перед сівбою.